

Pincér

Réz-sárga alkonyaton egy körüti kávéház lármás csendélete, tükrökkel, hamis csillárokkal, gipsz-rózsákkal és emberfejekkel! Langyosat, fölle! Hordárt, a jobbsarokba! Szűrve, nélkül! Telefon, telefon! Jövök már! Itt az aszpirin! Öngyilkosjelöltek málnaszörpöt szopnak! Szalmaszálat hozzá, szalmaszálat! Az utolsó szalmaszálat! Gyorsan, mert betegnek lesz! Kutyanyelvet az írónak! Irodalmi főlvágottat! És egy ötletet, egy ötletet! A pincér, akit régen ismerek, mint minden pincér, szintén ismer engem, mint mindenkit, akit egyetlenegyszer látott! Kapkodva beszélgetünk, amint elszalad asztalom mellett! Ötperces és félórás szünetekkel!

– Tízéves korában azonban mi akart lenni, Dezső?

– Pap. *Elrohan. Ezen én öt percig merengek, kidülledt szemmel, míg kanalizgatom az aludttejemet. Átkiabálok hozzá. Miért pap?*

– A bencésekhez jártam.

– Aztán?

– Aztán egy vendéglős, aki velünk szemben lakott Kőszegen, a Fő téren, azt mondta apámnak, hogy majd odavesz maga mellé, vendéglőst csinál belőlem.

– Hány éves?

– Ötvenkilenc. *A főpincér odaszól: „Micsoda ötvenkilenc?”, és számolni akar.*

– Hány éve van a szakmánál?

– Negyvenhat. *A főpincér – számot hallván – ismét ránk tekint.*

– Hol szolgált?

– Abbázia, Germánia, Français, New York, Palermo, Miramare, Japán.

Mint egy globetrotter diadalmas állomásai.

– Meddig van munkában?

– Napi tizenegy óra.

– Mennyit járhat kilométerekben?

– Könnyű kiszámítani. Egy óra alatt sétálva megtehetünk öt kilométert.

– Szóval ötvenöt kilométer naponta?

– De én futok is.

- Sokszor körüljárhatta volna a világot.
- Fő, hogy a lábainkat ápoljuk. Minden reggel a gőzbe megyek, kivágatom a tyúkszemeimet, a bőrkeményedéseimet, mint minden pincér, mielőtt az üzletbe jön. Azért nem panaszkodom. Szép mesterség, érdekes.
- Sok híres emberrel találkozott?
- Ferenc Józsefet is kiszolgáltam Sopronban, az állomáson, egy hadgyakorlaton. Leült az öreg a szárnysegédével, és maga rendelt.
- Magyarul?
- Ugyan kérem. „*Ich bitte um ein Glas Cognac.*” Lerchenfeldi dialektusban. Megitta, egy szót se szólt, se a szárnysegédjéhez, se hozzám, aztán átnyújtott tíz forintot. Ady Endre is volt a vendégem. Az bort ivott.
- Ki volt a leggavallérabb?
- Egy prelátus, aki Ungváron mulatott, 1911-ben. Nem tudom, mi ütött hozzá, de az folyton tömött pénzzel. Ha megkérdezte, hogy hány óra, fiam, vagy hol a telefon, fiam, vagy hogy hanyadika van, fiam, minden alkalommal átnyújtott egy tízkoronás aranyat. Egy éjszaka százhatvan koronát kerestem rajta, aranyban. Áldott, bohém ember volt.
- Maga nem az?
- Van eszembe. Csak a családomnak élek. Itt a fiam arcképe, a menyasszonyával. *Büszkén és gyönyörködve mutatja.* Se kártya, se lóverseny.
- Volt a háborúban?
- Két évig tisztizsakácskódtam Boszniában. Aztán följelentettek, ki akartak küldeni a frontra. El is mentem Oroszországba, de az ezredem csakhamar visszasürgönyözött. Egy év múlva Olaszországba menesztettek. De onnan is visszasürgönyözött az ezredem. Tetszik tudni: a gyomor. Nagy úr az. Jól főztem.
- Ismeri a vendégeit, akik itt ülnek?
- Elég rájuk nézni, tudom, mi a pedigréjük, mi van a fejükben meg a zsebükben.
- Mutasson néhányat.
- Hát például ott a sarokban az az úr, aki most jegeskávét iszik. Ez minden áldott nap bejön ide. Először is rendel két óriási kovászos uborkát, aztán tejbedarát, aztán jegeskávét, aztán dinnyét, aztán feketét, aztán egy bécsi szeletet. Pardon, megint hív. Odaszalad.
- Az istenért, mit rendelt megint.
- Főtt kukoricát.
- Micsoda a foglalkozása?
- Orvos.
- Talán gyomorspecialista?
- Nőgyógyász.

– Az más, akkor értem.

– Amott pedig ül egy öregúr. Ez a potyázó vendég. Barnakávét kért habbal, lenyalta róla a habot, aztán panaszkodott, hogy nincs rajta elég hab. Hoztam neki. Erre nagyon barnának találta a kávét, s tejet kért. „Javitó” tejet. Máskor megfordítva csinálja. Világos kávét rendel, és „javító” feketét kér.

– Bliccelnek?

– Ó, kérem, a „bliccelő” vendég ártatlan. Megeszik hat zsömlét, és csak kettőt mond be. De ezt ismerjük. Olvasva kerül elé a sütemény. És nem is haragszik, ha csakugyan hat zsömlét számíttunk. Nem rosszból teszi. Csak nincs szíve bevallani. Mit mondjak még? Az „ellépő” vendég lassan indul. Kellő hangsúllyal, igen hangosan kell köszönni neki. „Jó napot kívánok, igazgató úr, alázatos szolgálója, szerkesztő úr!” Mosolyogva eszmélnék föl, hogy még nem is fizettek. Mindig akad „száraz” vendég is, aki besurran, azt mondja, hogy „majd később”, a kályha mellett lapul meg és villámgyorsan elolvassa az összes újságokat. A „szélhámós” vendég külön lapra tartozik. Múlt héten is járt itt egy ilyen. Alaposan bevacsorázott, a székét az asztalhoz támasztotta, azzal, hogy mindjárt jön. Még a szemüvegét is itthagya. Sohase jött érte.

– Van még vicces vendég?

– Kihalt. Azelőtt azonban nekünk is viccelnünk kellett, megkívánták. Egy pohár vizet, de nedvesen. A vendég, mikor eléje tettük, ijedten mutatott rá, hogy a víz összefolyt. És atyámnak, vezéremnek, elnökömnek nevezett. Megkomolyodott, elsavanyodott a világ.

Micsoda sokoldalúság, áttekintés, fürgesség a mozgásban, s micsoda emberismeret. Hány regényíró van, aki dolgozószobájában felényire sem ismeri az embereket, és hány világkörüli utazó, ki negyedennyit se látott a világból. A pincér, noha egy helyben topog egész életében, nem hiába koptatja lábát és cipőjét, messzire eljut, mindig újabb és újabb megismeréshez. Látja, hogy öregsznek meg a fiatal vendégek, hogy hullik ki a foguk és hajjuk, hogy boronálódnak össze a párok egy üveg pezsgőnél, és hogy válnak szét, hogy jönnek létre a házasságok, és hogy tárgyal a férj egy borús reggelen az ügyvédjével a válásról, sötét kávét rendelve, minden nélkül. Igazi bölcs. Bort hoz a mámornak, s a csömörnek szódabikarbónát.

(Pesti Hírlap, 1926. szeptember 5. – B, 123–126. old.)